

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Univerzitet

Ideja postaje ključni proizvod koji traži planetarna ekonomija, ali i život svakog pojedinca, kompanije, institucije, države... Svijet se suviše brzo mijenja da bi imitacija i prošlost mogli da nas vuku naprijed. Šimon Peres, vremešni izraelski lider kaže "ja sam mlad jer puno čitam, radim, i razmišljam unaprijed (ima ideje)! Ključna je promjena da se sa učenja od prošlosti prelazi na učenje od budućnosti".

Univerzitet kao ustanova za visoko obrazovanje je najveće dostignuće "mračnog" srednjeg vijeka. Prvi univerzitet je osnovan u Bolonji (1088), potom Oksford (1096) i nešto kasnije Sorbona (1253.) ... Danas u svijetu ima oko 15000 univerziteta. Raste i broj studenata: sa 68 miliona (1991.) na 132 miliona (2005). Oko 2% svjetske populacije danas (7 milijardi) su studenti. Koliko je dramatično porastao broj univerziteta, toliko se dramatično mijenjala uloga univerziteta u svijetu, a shodno promjenama okolnosti. U svim vremenima su se vodile, kao što se i danas vode rasprave o shvatanju uloge univerziteta, bolje reći njegove integrisanosti u društveni, ekonomski, socijalni i kulturni razvoj. Bez obzira na razlike u pogledima **tradicionalni univerzitet** - koji je, uslovno rečeno, obučavao studenta za konkretno zanimanje je u izmaglici u čitavom svijetu....

Oni koji brane klasični univerzitet krivicu za promjene najviše vide u studentima koji, po njihovom mišljenju, više nijesu tako vrijedni; neradoznali su i "zaraženi" kompjuterima i blogovima, životom u virtuelnom svijetu i sl... U svemu tome ima istine... Ipak, student je u svim vremenima student - mlad čovjek čiji duh univerzitet mora da probudi, podstakne i razvija... Koliko god da iskustvo pomaže čovjeku da shvati i objašnjava svijet oko sebe, mladalačka duhovna energija je ona snaga koja intuitivno osjeća klice budućnosti u sadašnjem svijetu... Kako studente "ne učiti" iskustvu (prošlosti), već prije svega buđenju njihove mladalačke energije i učenju od budućnosti? Napamet naučeno i bez razmišljanja memorisano znanje je bez energije i ne doprinosi razvoju. Takvo znanje u glavi studenta je slično zakopanom i neiskorišćenom rudnom bogastvu u utrobi zemlje. Potrebna je energija da se ono oživi i iskoristi... Većina poslodavaca mi je rekla: "Mladi puno znaju, ali nemaju živost i želju!"... Moja dva polazišta su: a) studije imaju za cilj da studentu razvijaju način razmišljanja, njihove istraživačke sposobnosti, da student tokom studija razvija sistem vrijednosti i principe rada koje traži današnje globalno društvo i planetarna ekonomija; b) profesor, direktor, menadžer i svi oni koji "rukovode" mladim ljudima - ukoliko nijesu sposobni da ih motivišu na individualni rad - treba da razmisle o promjeni posla.... Osjećam huku negodovanja... A zašto se u sportu, po pravilu, prvo mijenja trener kada ekipa počne da gubi u nizu? Ako kroz prizmu logike sporta - individualnost, odgovornost, naporan trening, takmičenje, rezultat - posmatramo univerzitet, kakvu bismo sliku dobili? Ako neka sportska ekipa sve češće gubi, da li će se na utakmicama povećati broj gledalaca? Najvjerojatnije ne... Što ako svršeni studenti određenih profila studija su sve više nezaposleni, a broj koji želi da upiše te studije se povećava? Sa

ekonomske strane to nije objašnjivo! A sa koje jeste?... I tu se dolazi do naziranja korijena problema... "Važna je diploma - već ću se nekako snaći u životu!"... Zar društvo ne razvija ovu logiku? U "sportskoj" slici univerziteta - univerzitet je življi, dinamičniji, sa više trenja i energije, sa mladalačkom duhovnom razbarušenošću, sa igrom misli, sa stalnim traganjem, mentorstvom... Zato se i zalažem za **istraživačko-preduzetnički tip univerziteta**, univerziteta bližeg životu u **sadašnjosti**. A sadašnjost je **budućnost** koja je počela.

To potvrđuje Šangajska rang lista svjetskih univerziteta - među prvih 500 skoro svi su univerziteti istraživačko-preduzetničkog tipa.

Da li je nezaposlenost mladih ljudi u Evropi, regionu, kod nas upravo posljedica tog konflikta koji izaziva promjena paradigme: grčevitog branjenja iskustva (prošlost) pred naletima izazova budućnosti koje mladi imaju u sebi?... Da li univerzitet treba da se samo **prilagođava tržištu rada** ili treba da **i sam oblikuje tržište rada**? Lekcija iz Darwinove evolucije kaže da je zebra koja se samo prilagodila naglim klimatskim promjenama u davnoj prošlosti - ostala zebra. Naš čovjekoliki predak se prilagođavao okolnostima, ali je svojim umom i duhom istovremeno **okolnosti prilagođavao sebi** (npr. korišćenje sila prirode) - i postao je **čovjek**.... Zar nisu u pravu Milio Kiku i Kenichi Ohmae, koji kažu da su nauka i tehnologija, tehničke inovacije, izvor napretka i novih radnih mjesta, novih kompanija i razvoja preduzetništva... A gdje je izvorište nauke i tehnologije? Na univerzitetu!... Ako je tako ko onda treba da kreira novo, odnosno nova radna mjesta? U SAD 2/3 novih radnih mjesta je u firmama mlađim od 5 godina. Država i velike kompanije sve manje stvaraju nova radna mjesta.

Pogled na univerzitet se treba mijenjati - sa kvantitativnih mjerila koja bilježe statiku, mir i poslušnost preći na kvalitet i dinamiku procesa. A kako mjeriti kvalitet? Da li su uopšte sadašnji kriterijumi rangiranja univerziteta relevantni? Zašto se o tome danas vode tolike rasprave?

Što bi se desilo, ako bi rangiranje univerziteta uključilo npr. brzinu zapošljavanja studenata, dužinu čekanja studenta na posao, brzinu napredovanja u karijeri, broj novih firmi koji studenti otvaraju dok su na univerzitetu i nakon univerziteta, broj patenata i inovacija studenata univerziteta, kvalitet života studenta nakon npr. 15 godina od završetka univerziteta... I mnogo toga još, što nas vuče životu i **igri** života... Život je igra... Igra izazova...

A to je upravo ono što mladi traže, što im budi energiju... Na pitanje studenata UDG da li u sportu ima protekcije ko će da igra (odnosno da li neki od igrača ima zaštitu sponzora ili "države") Duško Vujošević je odgovorio: "Pa čak i da ima - kad izađe na parket niko ne može da igra umjesto njega."... Naravno, tako je to u oblastima života gdje "radi" tržište i gdje vlada logika da svako **bazično zavisi od sebe, svog rada, nadahnuća i energije, posvećenosti timu** i gdje vam je uzalud da krivite sudiju ili bilo kog drugoga za svoj neuspjeh.

Možda bi korak ka razvoju ove logike na univerzitetu bio da student investira u svoje studije, da se studije shvate kao lična investicija (što one i jesu), i da, kao i svaka druga ekonomski racionalna investicija otplaćuju same sebe. Razumije se uz razvijen sistem državnih, kompanijskih i fondacijskih programa učešća u finansiranju za podsticanje najboljih i najtalentovanijih studenata određenih struka. Isto tako, univerzitet bi morao biti mnogo više izložen konkurenciji - kroz

istraživačke projekte, inovacije, kreacije, naučne konferencije... I naravno bez sigurnosti radnog mjesta za bilo koga!

Za to je potreban čistiji koncept visokoškolskog sistema, jer i danas npr. blizu 75% studenata u Crnoj Gori plaća svoje studije. Da li se može uvesti više strateškog reda u tolika ulaganja studenata, njihovih porodica i države (oko 30 miliona EUR godišnje)?... Svaki "vječiti student" i student koji odustane od studija je gubitak za roditelje i poreske obveznike... Naravno, najviše za samog studenta i njegovu karijeru. Da li vodimo računa o tom gubitku? Zato je i važna ***upisna politika*** na svakom univerzitetu, bez obzira da li su državni ili privatni, koja treba biti u funkciji kvaliteta i efikasnosti studija, odnosno ***individualizacije studiranja*** - briga o rezultatima svakog studenta pojedinačno.